

усмирени. Въ 1841 год. селското население около Нишъ, Пиротъ и Лѣсковецъ, извадено отъ нетърпение поради страшното лихварство при събирането на централизиранитѣ данъци, на тълпи грабнало оръжие. Сабри паша задушилъ възстанието съ помощта на албански башибозуци, които съ своитѣ грабежи, пожари и убийства изъ беззащитнитѣ села извършвали такива звѣрства, че дори на западъ обърнали внимание на тѣхъ¹. Само липсата на огнестрелно оръжие и тогавашното неустановено положение на Сърбия следъ изгонването на князь Милоша побъркали на това отчаяно възстание да се разшири. Но ето презъ май 1851 г. поради алчността на чиновницитѣ, спахиитѣ и на гръцкия владика избухва нова революция, започната въ село Раковица край Видинъ и само за нѣколко дни обхванала околицитѣ Видинска, Бѣлоградчишка, Берковска и Ломска. Възстаницитѣ били въоръжени повечето съ сопи, копия и брадви, тъй като сръбското правителство много грижливо пазѣло границата и не пропускало ни хора, ни оръжие. И въпрѣки това на 13 юний тѣ нападнали Бѣлоградчишката крепостъ, но били отблъснати отъ артилерията съ голѣми загуби. Следъ ужасни кланета при с. с. Гърци и Власиновци и страшни пожари, това безнадеждно движение било потъпкано отчасти съ оръжие, отчасти съ обещания.

Българската рая, окрилена въ надеждитѣ си за по-добро бъдеще отъ турското реформаторско движение, пожелала да има само българи владии. Особено търговцитѣ, следъ като се запознали при търговскитѣ си пътувания съ по-други отъ фанариотскитѣ църковни уредби, залѣгали преди всичко да имъ се назначатъ национални духовни пастири. Първата крачка направили около 1833 г. жителитѣ на Самоковъ и Скопие, които, следъ отстранението на недостойнитѣ имъ владии, домогвали се да бждатъ посветени и ржкоположени двама тѣхни сънародници кандидати; патриархътъ, обаче, пакъ имъ изпратилъ гърци. Въ Видинъ въ 1840 г. Портата, по молба на населението и по препоръка на управителя Хюсеинъ паша, искала да назначи дякона Дионисий, родомъ отъ Котелъ; но нещастниятъ дяконъ, когато пристигналъ въ Цариградъ за да бжде ржкоположенъ, билъ отровенъ отъ фанариотитѣ.

Главенъ борецъ за национална иерархия билъ споменатиятъ вече хилендарски архимандритъ *Неофитъ Бозвели* (стр. 407) отъ Котелъ, пламененъ и упоритъ човѣкъ, който съ своитѣ речи агитиралъ главно между народната маса. Той не искалъ нищо повече отъ национални епископи; той билъ далечъ още отъ мисълта да възстановява старата българска църква; когато му приписали такъвъ планъ, той го отхвърлилъ като клевета. По негово настояване българитѣ подавали на самия султанъ оплаквания отъ гръцкия клиръ и молили за българи епископи. Видни цариградски българи, дори и нѣкои турци взели неговата страна и искали дори да му помогнатъ да заеме следъ смъртта на Илариона († 1838) търновската митрополитска катедра. На всичко, обаче, побъркали фанариотскитѣ интриги. За центъръ на агитацията си Неофитъ избралъ самия Цариградъ, въ който живѣели хиляди български търговци и занаятчии отъ Тракия, Македония и Дунавското крайбрѣжие. Главното му желание — да се издигне българска църква въ столицата се сбджнало едва въ 1848 год.; князь Богориди подарилъ мѣстото за постройката. Неофитъ често билъ затварянъ отъ гърцитѣ на Принкиповитѣ острови и на Света-гора. За последенъ пътъ на Атонъ го докарали съ вѣрния му другарь *Иларионъ Стояновъ Михайловски*, гдето смъртта (1849) турнала край на всичкитѣ му мжки въ влажна тъмница въ една хилендарска кула². Следъ видинското възстание самото правителство вече почнало да признава, че жалбитѣ на българитѣ сж основателни. Патриархътъ въ августъ 1851 г. билъ принуденъ да ржкоположи единъ българинъ за владика, но успѣлъ да осуети намѣре-